

Nedělní škola - vznik

Nedělní škola nebo také Nedělní besídka slouží baptistům k nedělnímu vyučování a výchově dětí ke křesťanské víře. Někde se jí účastní i mládež nebo dospělí. Časem se přeměnila v nedělní bohoslužbu pro děti.

Původně zprostředkovávala dětem nejen náboženské vědomosti, ale také sloužila alfabetizaci nepřivilegovaných vrstev. Tuto funkci si dodnes udržuje v mnohých rozvojových zemích.

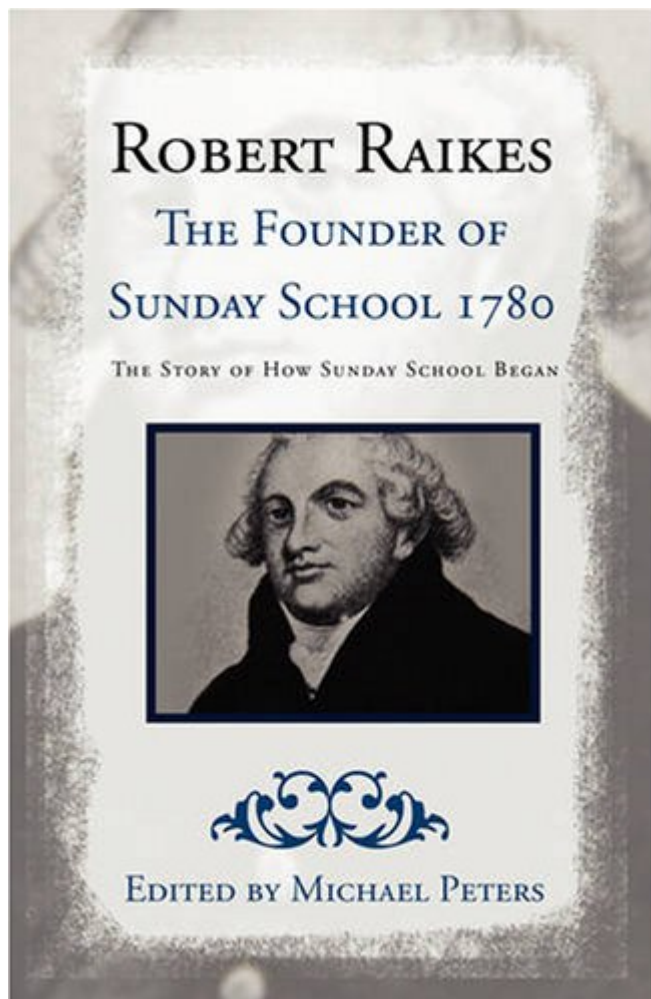
Historie

ROBERT RAIKES.

Robert Raikes, zakladatel nedělní školy

Nedělní školy vznikly ve Velké Británii jako reakce na zanedbané vzdělávání prostého lidu. Za nejstarší nedělní školu se pokládá škola v High Wycombe, založená roku 1769 Hannah Ballovou. O rozšíření nedělních škol se zasloužil zejména žurnalista Robert Raikes z Gloucestru a následně společnost *Society for the Support and Encouragement of Sunday Schools throughout the British Dominions*.

Publikace Michaela Peterse

Podle jiných pramenů byla první nedělní škola založena roku 1780. Anglický vydavatel a sociální reformátor Robert Raikes (1735 - 1811) začal vyučovat bezprizorní děti v chudinské čtvrti Gloucesteru číst v Bibli a psát. Jeho záměrem bylo, vychovávat děti ke křesťanské víře.

Raikesova nedělní škola

Dobový evangelický tisk popisuje vznik Raikesovy nedělní škola takto:

Léta 1780 jda po ulici jistý pan Robert Raikes, redaktor novin v Gloucestru, zhrozil se nad zdivočelostí a zpustlostí mládeže, jež se právě v neděli nejvíce objevovala. I usmyslil si ten křesťanský a praktický muž, že to tak nenechá, že se o napravení zla rázně pokusí. Začal tedy ihned v příbytku svém v neděli odpoledne děti shromažďovati a je v Evangelium cvičiti, jichž počet valem rostl - a jeden z patrných účinků byl za krátký čas - klid a mravnost po ulicích města. Příklad Raikesův našel brzy v Londýně a jinde následování, nával dítek byl vždy větší, takže nyní v Londýně stává 1100 nedělních škol: v celé Anglii věnuje se as půl milionů zbožných křesťanů vyučování dítek v neděli odpoledne, jichž se čítá přes tři miliony.

Dne 7. září 1785 založil William Fox (1736-1826) britskou asociaci nedělních škol **The Sunday School Society**. V roce 1803 pak byl v Londýně založen mezidenominační Svaz nedělních škol.

Nedělní škola se rychle rozšířila v Anglii a později i v Americe a v Evropě. Stala se součástí života místních sborů.

V Německu již 9. prosince 1790 vyzvalo *Hamburgské kolegium pro chudé* svým oběžníkem pro "pány, pečující o chudé" zřízení večerní a nedělní školy pro chudé děti, "které kvůli žebrání chleba nemohou navštěvovat školu". Bylo plánováno, že děti se budou vyučovat čtení, náboženství, psaní a počítání každý večer od 5 do 8 hodin a v neděli od 11 do 12 hodin, nebo od 2 do 4 hodin. Zda večerní a nedělní škola opravdu začala svoji činnost není z dostupných pramenů jasné.

Nedělní škola v roce 1920

Rozhodující průlom v činnosti nedělních škol se podařil až v roce 1825. V tomto roce byla založena nedělní škola v Hamburku ve čtvrti St. Georg. Nedělní školu založil Johann Gerhard Oncken, původně obchodník a později zakladatel baptistických sborů na evropském kontinentu.

Johann Gerhard Oncken

Oncken převzal tuto myšlenku z Anglie, kde byl před několika lety činný jako obchodník.

Zápis z Onckenho deníku o založení nedeění školy v St. Georg

Myšlenku nedělní školy v Hamburku pak s Onckenem dále rozvíjel evangelický luteránský pastor Johann Wilhem Rautenberg, který popsal počátky a cíle nedělní školy takto:

Vzal jsem to jako pokyn shůry, když mě v létě 1824 požádala Asociace Nedělních škol v Londýně prostřednictvím zástupce kontinentální společnosti pro šíření Písma svatého pana Johanna G. Onckena, abych založil nedělní školu a zároveň mi bylo slíbeno deset liber na její zřízení s nejmilejší ochotou.. Účel založení nedělní školy měl být:

- *Žáci této instituce jsou děti obou pohlaví od začátku šestého roku života, které navštěvují týdenní školu jen zřídka nebo vůbec kvůli chudobě svých rodičů nebo pěstounských rodičů. Pokud však i méně potřební rodiče, bez ohledu na pečlivou a nepřetržitou docházku svých dětí na týdenní školu, chtějí, aby se účastnili lekcí v nedělní škole, je jim také otevřeno.*
- *Hodiny jsou omezeny na umění čtení a znalost Písma, v hodinách náboženství se kromě Bible používá Lutherův malý katechismus a kniha Hymny.*
- *Křesťanští přátelé vyučují v nedělní škole zdarma, k čemuž si samozřejmě také vyžádají povolení a schválení od příslušných školních úřadů.*
- *Každou neděli jsou dvě nebo tři hodiny věnovány vlastnímu vyučování, přičemž je učiněno takové opatření, aby dětem nebylo vůbec bráněno v účasti na bohoslužbách; učitelé je spíše naléhavě vyzývají, aby tak učinili.*

- *Nízké náklady instituce jsou pokryty mírnými dary, které mají být řešeny soukromým předplatným podpory.*
- *Účel této školy je jasný z toho, co bylo řečeno. Chce stát na straně škol pro chudé a vážně volat děti a rodiče, aby je svědomitě používali; mezery, které tyto děti nevyhnutelně mívají, chceme vyplnit tím nejlepším možným způsobem a mnohým zanedbávaným dětem, které i při nejlepší organizaci povinné školní docházky nemohou být adekvátně přivedeny do řádných škol, přinejmenším sdělit jednu nezbytnou věc, poznání Boha a jejich Spasitele. A pak opravdu chceme učinit svatou neděli dnem Páně pro všechny své žáky, jimž se nyní bohužel příliš často stává dnem hříchu, aby se jim neděle skutečně stala svatou nedělí.*

Nedělní škola v Hamburku se stala jádrem vnitřní misie, kterou založil Johann Hinrich Wichern a bohoslužbou pro děti.

V roce 1826 podal Oncken v Brémách rozšířenému brémskému senátu návrh, aby zřídil nedělní školy pro chudé děti způsobem, který existuje pod vedením kazatele Rautenberga ze St. Georg v Hamburku. Tato žádost byla zamítnuta. Pozdější pokus podnikatele Bröckelmana založit nedělní školu v Brémách byl nakonec úspěšný. Nedělní školy byly také zřízeny v Berlíně (pastor Stobwasser) a v Drážďanech (vrchní dvorní kazatel Dibelius), ačkoli jejich podoba byla více zaměřena na bohoslužby než na školní výuku.

Státní evangelická církev a státní orgány zpočátku nahlížely na činnost nedělních škol velmi kriticky, dokonce nepřátelsky. V Hamburku došlo dokonce k dočasnému policejnímu dohledu nad vyučovacími hodinami. Nedělní školní výuka byla církví oficiálně uznána až ve Stuttgartu v roce 1869. Pro oblast státní církve obdržela označení „Nedělní škola jako služba pro děti“. Na kongresu nedělních škol v Brémách v roce 1882 byl termín „nedělní škola“ nahrazen termínem „dětská služba“ pro oblast protestantských národních církví. Svobodné církve (baptisté, metodistická církev atd.), Nový apoštolský kostel a křesťanští křesťané si dodnes zachovávají termín „nedělní škola“. Adventisté sedmého dne používají termín dětská sobotní škola, protože neslaví neděli, ale mají sobotní bohoslužby. Dnes se však stále více používá termín „bohoslužba pro děti“ a v poslední době i termín „dětské shromáždění“.

Roku 1907 byla v Římě založena Světová asociace nedělních škol (*World Sunday School Association*), jejíž sídlo bylo v New Yorku. Světová asociace nedělních škol ukončila svou činnost v roce 1971 a její činnost převzala vzdělávací sekce Světové rady církví.

Prameny

- Fox, William; Raikes, Robert (1831). Ivimey, Joseph (ed.). *Memoir of W. Fox, Esq., founder of the Sunday-School Society: comprising the history of the origin ... of that ... institution, with correspondence ... between W. Fox, Esq. and R. Raikes, etc.*
- Evangelický církevník, časopis věnovaný zájmům evangelické církve A. V. v zemích koruny České a koruny Uherské, ročník 10, vyšlo v listopadu 1879, číslo 11, str. 238 - 239
- Carsten Berg: *Gottesdienst mit Kindern. Von der Sonntagsschule zum Kindergottesdienst.* Gütersloh 1987 (Gütersloher Verlagshaus), ISBN 3-579-01746-2.

- D. M. Hennig: *Quellenbuch zur Geschichte der Inneren Mission*. Hamburg 1912.
- Philipp: Artikel *Sonntagsschule und Kindergottesdienst*. In: *Evangelisches Gemeindelexikon*. Wuppertal 1986, S. 477.
- E. Quandt: *Die christliche Sonntagsschule. Worte zur Beherzigung für ihre Freunde und ihre Gegner*. Berlin 1867.
- W. Thiel, E. Voehringer: Artikel *Sonntagsschule* in: *Religion in Geschichte und Gegenwart*, Bd. VI (Tübingen 1962), Sp. 144ff.
- Karl Heinz Voigt: *Internationale Sonntagsschule und deutscher Kindergottesdienst. Eine ökumenische Herausforderung. Von den Anfängen bis zum Ende des Deutschen Kaiserreichs*. Kirche - Konfession - Religion, Band 52. V&R unipress, Göttingen 2007, ISBN 3-89971-402-4.
- *Miteinander Gott entdecken*. Quartalszeitschrift der freikirchlichen Sonntagsschulen, Oncken Verlag, Kassel.

[Štěpán Křivánek](#)

Článek je součástí [Baptistické encyklopedie](#) a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 18.8.2020